

Секція 3. ЗМІСТ І ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ

Р.Голюк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.І.Лазаренко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

USE OF EXTRACURRICULAR WORK POTENTIAL AS A FACTOR FOR TRAINING FUTURE EDUCATORS TO INTERACTION WITH FAMILIES

R.Holiuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі використання потенціалу позааудиторної роботи як засобу підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з родинами. Доведено значення позааудиторної роботи для набуття професійної компетентності педагога. Презентовано досвід організації позааудиторної роботи у Вінницькому державному педагогічному університеті.*

***Ключові слова:** позааудиторна робота, взаємодія з родинами, підготовка вихователя, професійна компетентність.*

***Abstract.** The article is devoted to the problem of using the potential of extracurricular work as means of training future educators to interact with families. The value of extracurricular work for gaining the professional competence of the teacher is proved. The experience of extracurricular work in Vinnitsa State Pedagogical University was presented.*

***Keywords:** extracurricular work, interaction with families, teacher training, professional competence.*

Важливу роль у становленні особистості дитини дошкільного віку відіграє сім'я, яка є духовно-культурною життєвою основою суспільства. У сучасних умовах українська сім'я досить часто не має змоги належним чином реалізувати виховну функцію через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників (економічна криза, зміна умов життя, переоцінка суспільних та особистісних цінностей, негативні зміни в сім'ях, конфліктні стосунки подружжя, порушення емоційних зв'язків між батьками і дитиною тощо), що зрештою призводить до серйозних порушень особистісного розвитку дитини. Багато сімей не можуть пристосуватися до нових соціокультурних умов, сформувати захисні механізми, що запобігають дезорганізації сімейного устрою життя, порушенню морально-етичних норм і національних традицій, що призводить до конфліктних ситуацій між батьками, батьками і дітьми [6, 41]. Все це зумовлює необхідність удосконалення підготовки майбутніх вихователів до педагогічної взаємодії з родинами, результатом якої стане реалізація мети і принципів особистісно зорієнтованої освіти дошкільників.

Дослідження різних аспектів проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів широко представлено у роботах Л.Артемової, І.Беха, А.Богущ, Н.Гавриш, О.Звереві, К.Крутій, І.Луценко, О.Панько, І.Парасюк, Г.Підкурманної, І.Рогальської-Яблонської, Т.Степанової, Г.Троцько та ін. Вагомими для нашого дослідження стали праці Г.Беленької, О.Богиніч, О.Голюк, Л.Загородньої, О.Кононко, Ю.Косенко, Н.Лисенко, М.Машовець, Т.Поніманської, Т.Танько та ін.

В основі філософського розуміння взаємодії сім'ї та дошкільного закладу лежить судження про те, що за виховання дітей несуть відповідальність батьки, а всі інші соціальні інститути покликані допомагати, підтримувати, направляти їхню діяльність. Визнання такої пріоритетності потребує уточнення змісту взаємин сім'ї та дошкільного навчального закладу.

Аналізуючи погляди на сутність взаємодії провідних науковців, педагогічну взаємодію вихователя з родинами ми тлумачимо як співпрацю рівноправних суб'єктів освітнього процесу, спрямовану на забезпечення в сім'ї та ЗДО оптимальних умов для гармонійного розвитку щасливої, емоційно стійкої дитини, реалізації нею індивідуального потенціалу.

Як зазначає Н.Лазаренко, для педагога професійно важливою є компетентність у галузі організації взаємодії людей і власне взаємодії в професійній сфері, що дозволяє встановлювати психологічний контакт із суб'єктами взаємодії, домагатися точного сприйняття та розуміння в процесі спілкування, прогнозувати їхню поведінку та спрямовувати її до бажаного результату [10, 21]. Цілком зрозуміло, що здатність до такої взаємодії закладаються у майбутніх вихователів ще під час навчання в закладах вищої педагогічної освіти, де вони набувають фахових компетентностей. Реалії сьогодення вимагають, щоб ключовою рисою, що характеризує студента сучасного ЗДО, стала самостійність, відповідальність за набуття професійних компетентностей [5, 79]. Структуроутворювальним зазначеної компетентності виступають потреби, мотиви, інтереси, цільові установки, ціннісні орієнтації майбутнього вихователя, які сукупно презентують його професійну спрямованість і активізують якісно нові форми активності, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю [4].

Окрім того, рівень сформованості професійних компетентностей майбутнього вихователя залежить від реалізації принципу гуманістичної спрямованості освіти: створення атмосфери доброзичливості та поваги до особистості студента; створення максимально сприятливих умов для самореалізації студентів, розвитку їх здібностей; забезпечення емоційного мікроклімату; творча співпраця викладачів та студентів; уникнення прецедентів для конфронтації поколінь [7, 112].

Одним із дієвих засобів підготовки майбутніх вихователів ЗДО до взаємодії з родинами є позааудиторна робота із студентами, якій у Вінницькому державному педагогічному університеті приділяється значна увага.

Так, кожного року викладачами кафедри дошкільної та початкової освіти проводяться педагогічні читання «Реалізація ідей В.Сухомлинського в практиці роботи сучасних освітніх закладів», присвячені пам'яті видатного педагога; організовуються майстер-класи, присвячені реалізації ідей В.Сухомлинського в практиці роботи сучасних закладів освіти, в яких беруть участь учителі-методисти та вихователі-методисти. Серед проблем, які піднімаються на цих заходах значна увага приділялася й питанням співпраці педагога з родинами вихованців. Студенти мають змогу не тільки ознайомитися з теоретичними засадами окресленої проблеми в педагогічній спадщині В.Сухомлинського, але й ознайомитися з конкретним досвідом їх реалізації в практиці роботи провідних педагогів Вінниччини.

Дієвою формою залучення студентів до сучасних інновацій є робота викладачів кафедри дошкільної та початкової освіти з Ботмерівською гімнастикою, яка проводилась за участю Горана Петерссона, провідного фахівця із Ботмерівської гімнастики, члена Північної Західно-Європейської Асоціації Ботмерівської гімнастики (м.Вардінг, Швеція). Починаючи з 2014 року, Горан Петерссон провів низку презентаційних семінарів для працівників закладів освіти з метою ознайомлення їх із концептуальними засадами даної здоров'язберігаючої технології, що відображає ідеї антропософської філософії та спрямована на реалізацію основних завдань гармонійного розвитку дітей та молоді. Головний зміст ботмерівської гімнастики – це взаємодія людини з просторовими силами, які її оточують. Ботмерівська гімнастика включає систему вправ, кожна з яких є закінченою просторовою метаморфозою прямостоячої людини [13, 91].

Протягом чотирьох років у семінарах взяли участь викладачі кафедри дошкільної та початкової освіти, студенти, учні закладів загальної середньої освіти, вихователі і вихованці ЗДО. Було організовано серію занять для студентів спеціальності «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта» з метою формування у них практичних навичок реалізації виховного та розвивального потенціалу Ботмерівської гімнастики у майбутній професійній діяльності, зокрема виховання у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку усвідомленого

ціннісного ставлення до себе, оточуючого світу та людей; формування досвіду ефективної соціальної взаємодії; відчуття власного простору, меж та внутрішнього ритму, а також ритму життя власного колективу. Зазначимо, що під час проведення семінарів, майбутні вихователі отримали змогу пліч опліч проходити навчання разом з батьками, які мали дітей дошкільного віку. Під час такого неформального спілкування студенти ознайомилися з проблемами, з якими стикаються сучасні батьки під час виховання своїх дітей, із змістом допомоги, якої вони потребують з боку професійних педагогів, із їхніми мріями і сподіваннями щодо своїх нащадків.

Під час педагогічних практик наші студенти активно впроваджували Ботмерівську гімнастику в освітній процес закладів освіти міста й області, а також використовували у своїй роботі з батьками дітей дошкільного віку, які відвідують ЗДО міста Вінниця та районів.

Ще однією цікавою формою позааудиторної роботи зі студентами на факультеті дошкільної, початкової освіти та мистецтв є щорічний інсценізований фестиваль «Свято казки». Кожного року казковий клуб приймає до своїх лав нове покоління талановитих, артистичних і харизматичних першокурсників. Учасники змагаються в різних номінаціях: «Креативний творчий задум», «Найоригінальніший сценарій», «Найкраще музичне оформлення», «Найкраще акторське виконання», «Найкрутіший акторський склад», «Яскравий гумор та українська автентичність постановки», «Хореографія».

Отриманий досвід майбутні вихователі залюбки переносять у сферу своєї професійної діяльності. Так, під час проходження педагогічної практики в ЗДО студенти організують новорічні казкові вистави, до яких залучають своїх вихованців та їх батьків. Така форма співпраці вихователів з родинами дозволяє поринути у чарівний світ дитинства, перегорнули сторінки найкращих казок, знову зустрілися зі своїми улюбленими героями та повірити, що в нашому житті трапляються дива, а мрії стають реальністю.

Зазначимо, що освітньою програмою підготовки бакалаврів спеціальності «Дошкільна освіта» передбачено формування інформаційно-комунікаційної компетентності, набуття якої має забезпечуватися не тільки через зміст фундаментальних навчальних дисциплін, але й через форми, методи навчання дисциплін професійної та практичної підготовки [3, 49]. Ми вважаємо, що для ефективної взаємодії з родинами, майбутній вихователю має володіти рівнем знань, що дозволяє людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі і сприяти інформаційній взаємодії; мати новий тип мислення, що формується в результаті звільнення людини від рутинної інформаційно-інтелектуальної роботи; вміти здійснювати новий тип спілкування, що дає можливість вільного вибору особистості в інформаційному просторі тощо [10, 20].

У цьому контексті бібліотека ВДПУ імені Михайла Коцюбинського постійно організовує просвітницьку діяльність для викладачів і студентів університету. Так, кожного року бібліотекою організуються Дні кафедри, до яких працівники бібліотеки готують виставки наукової, навчально-методичної, психолого-педагогічної літератури, яка безпосередньо пов'язана із навчальними дисциплінами, що викладаються на кафедрі, і зокрема літератури, яка стосується організації взаємодії вихователя з родинами. Студенти знайомляться з наявністю періодичних видань, з особливостями роботи абоненту навчально-методичної літератури, читальної електронної зали, виставкової зали раритетних книг. Акценти університетської бібліотеки спрямовуються на формування електронних ресурсів, популяризацію ідей відкритого доступу, побудову загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення вебметричного рейтингу університету. Бібліотеки швидкими кроками просуваються до того, щоб рівень наданих нею послуг відповідав європейським стандартам, активно розвивають новий напрям діяльності, беруть на себе відповідальність за поширення результатів наукових досліджень учених, адаптують університетську науку у світовий інформаційний простір [1; 2].

Отже, всі форми позааудиторної роботи на факультеті дошкільної, початкової освіти та мистецтв ВДПУ імені Михайла Коцюбинського мають вагомий професійно зорієнтований потенціал і виступають дієвим засобом підготовки майбутніх вихователів ЗДО до взаємодії з родинами.

Список використаних джерел:

1. Білоус В. С. Інтеграція університетської науки у світовий інформаційний простір / Валентина Білоус, Наталія Лазаренко, Алла Коломієць // Вісник Книжкової палати України: наук.практ.журнал. - 2017. - №6 (251). - С. 19-23.
2. Білоус В. С. Університетська наука у міжнародному інформаційному просторі / Валентина Білоус, Наталія Лазаренко, Алла Коломієць // Витоки педагогічної майстерності : зб.наук.праць / Полтав.нац.пед.ун-ет імені В.Г.Короленка. - Полтава, 2017. - Випуск 19. - С.60-67.
3. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47. –Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. – С. 48-52.
4. Голюк О.А. Критерии и показатели готовности будущих воспитателей ДОО к взаимодействию с семьей / О.А.Голюк, Р.Ш.Голюк // Социально-педагогическая и медико-психологическая поддержка развития личности в онтогенезе : сб. материалов междунар. науч.-практ. конф., Брест, 19-20 мая 2016 г. / Брест. гос. ун-т им. А.С.Пушкина ; редкол.: Г. Н.Казарчук (отв. ред.), Т. В. Александрович, М. С. Ковалевич. – Брест : БрГУ, 2016. – С.47-51.
5. Голюк О. А. Організаційно-педагогічні умови набуття майбутніми вихователями ДНЗ фахових компетентностей для роботи в інклюзивному середовищі / О.А.Голюк / Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії // Зб. тез. доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 79-82.
6. Голюк О.А. Ціннісні орієнтації батьків як основа забезпечення гармонійного буття дитини у сім'ї / О.А.Голюк // Імідж сучасного педагога. – 2015. – № 6 (155) – С. 41-44.
7. Каплінський В. В. Орієнтація вищого навчального закладу на забезпечення якості освіти / В. В. Каплінський, Н. І. Лазаренко // Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики: зб наук. робіт. – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2016. С.– 111-114.
8. Коломієць А. М. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти / А. М. Коломієць, Н. І. Лазаренко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – Вип. 3(110). – Серія : Педагогіка. – Одеса : ПНПУ, 2016. – С. 47–52.
9. Кит Г. Г. Пути повышения эффективности практической подготовки студентов педвузов к воспитательной работе в школе : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Теория і історія педагогіки” / Г. Г. Кит ; КПІ ім. М.Горького. – К., 1991. – 24 с.
10. Лазаренко Н.І. Структурні компоненти інформаційної культури викладача педагогічного вищого навчального закладу / Н.І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка та психологія. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. – Вип. 47. – С. 18-23.
11. Любчак Л.В. Проблема самовдосконалення майбутнього вихователя ДНЗ у процесі вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності» / Л.В.Любчак // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 1-2 квітня 2015 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – Вип. 4. – С.441-444.
12. Любчак Л.В. Система підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з сім'ями учнів / Л.В. Любчак // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 р.) / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД» 2015. – С. 267-271.
13. Пахальчук Н. Фізичне виховання дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів засобами ботмерівської гімнастики / Н. Пахальчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3 (58). – С. 90-93.

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

А.Оляновська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Г.С.Тарасенко, доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

FEATURES OF STUDENTS' PROFESSIONAL PREPARATION FOR ENVIRONMENTAL RESEARCH OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF THE CULTURAL APPROACH

A.Oliankovskaya, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)